

Mellem stereotype forestillinger og hverdagsliv: Oplevelser med stigmatisering og håndtering blandt personer med russisk baggrund i Danmark

Økonomi & Politik - tradition og fornyelse

Langvarige stereotyper om russere samt en mere entydig offentlig mediediskurs i de senere år bidrager til en dansk fortælling, hvor Rusland ofte fremstilles som fjernt og truende. Det rejser spørgsmålet, om de dominerende fortællinger i offentligheden påvirker individer med russisk baggrund i hverdagen. Artiklen undersøger, om og hvordan russere i Danmark oplever stigmatisering, samt hvordan de eventuelt håndterer dette. Undersøgelsen bygger på ni dybdegående interviews med russere bosat i Danmark. Resultaterne viser, at de fleste interviewpersoner

i højere grad forventer stigma, end de modtager stigma. For flere fører denne forventning til reaktive strategier, hvor de enten skjuler deres identitet eller forsøger at undgå konfrontatoriske samtaler om Rusland. Andre håndterer situationen ved at joke om deres baggrund eller imødekomme spørgsmål. Her er der tale om reaktive og mellemliggende strategier. Artiklen afslutter med en diskussion af, hvordan forventningen om stigma kan forskyde byrden fra internationale konflikter over på individer i hverdagsinteraktioner.

Vi ved ikke meget om de indvandrere fra Rusland, der lever og bor i Danmark. Vi ved, at der er tale om en ganske lille men voksende gruppe på ca. 9.000 personer, og at de har en høj erhvervsfrekvens (Danmarks Statistik, 2025). Men hvad tænker de om hverdagslivet i Danmark, og hvordan oplever de møderne med andre i Danmark?

Gennem tiden har der eksisteret en række forestillinger om russere i den danske offentlighed (Møller, 2010). Stereotyperne har ofte været negative og trukket på ældre fortællinger om Rusland som et barbarisk og fremmedartet folk (Rasmussen, 2005:18). I perioder med politisk samarbejde eller fælles interesser har danskernes opfattelser dog været mere nuancerede og til tider positive (Ibid.: 15-6). Når Danmark og Rusland derimod har stået på hver sin side af internationale konflikter, er billederne typisk blevet skarpere og mere karikerede (Bruun, 1997; Møller, 2010; Rasmussen, 2005). Figurer som den russiske spion eller sovjetrusseren i stor uldfrakke med en vodkaflaske i lommen er velkendte eksempler. Stereotyperne er talrige, og forskning viser, at de har en tendens til hurtigt at blive genaktiveret, når nye konflikter bryder ud (Bar-Tal, 1998: 30-1).

Siden invasionen af Ukraine i februar 2022 er den danske bevidsthed om Rusland øget. Landet italesættes af regeringen som en fjende mod danske interesser, gamle stereotyper er blevet genaktiveret og nye har vundet indpas. Rettes blikket mod medierne, er dækningen af Rusland blevet mere entydig siden 2010'erne (Hansen, 2018; Kabel, 2016). Italesættelsen er i højere grad præget af fjendtlighed og en til tider stereotyp fremstilling af Rusland og russerne

JOHANNE DAHL KARLSEN

Stud.scient.pol.,
Institut for Statskundskab,
Københavns Universitet,
htk938@alumni.ku.dk

NATHALIE ELISE VINTHER NIELSEN

Stud.scient.pol.,
Institut for Statskundskab,
Københavns Universitet,
dkn435@alumni.ku.dk

MATHILDE WARMING

Stud.scient.pol.,
Institut for Statskundskab,
Københavns Universitet,
xrd639@alumni.ku.dk

(Kabel, 2016). En nylig meningsmåling fra 2025 viser, at 74 pct. af danskerne ser Rusland som fjende mod EU – sammenlignet med et gennemsnit på 48 pct. i de andre EU-lande (Puglierin et al., 2025: 17). Alt det ovenstående rejser spørgsmålet om, hvorvidt den mere entydige fremstilling af Rusland i medierne og danskernes syn på Rusland som fjende også leder til fjendtlig eller stigmatiserende behandling af den enkelte russer i Danmark. I så fald, om personer med russisk baggrund oplever, at der er et stigma rettet mod deres nationalitet. På nuværende tidspunkt er russere som minoritet i Danmark underbelyst i forskningen. Det giver anledning til at undersøge, hvilke oplevelser russere har i mødet med andre i Danmark, og hvordan de navigerer i en hverdag, hvor Rusland omtales som en fjende mod danske interesser.

Artiklen undersøger spørgsmålet om, hvorvidt og hvordan personer med russisk baggrund oplever stigmatisering i Danmark, og hvordan de håndterer eventuelle oplevelser med stigma

Det er dette skifte, fra stat til individ, artiklen undersøger. Artiklen undersøger derfor spørgsmålet om, hvorvidt og hvordan personer med russisk baggrund oplever stigmatisering i Danmark, og hvordan de håndterer eventuelle oplevelser med stigma. For at undersøge spørgsmålet, har vi interviewet ni personer med russisk baggrund, som er bosiddende i Danmark. Vi finder, at interviewpersonerne i højere grad forventer at møde stigma relateret til deres russiske nationalitet, end de faktisk oplever at modtage det i konkrete interaktioner med andre. Forventningen om stigma i sig selv leder ofte til håndteringsstrategier, hvor individet forsøger at skjule eller nedtone sit tilhørsforhold til Rusland for at undgå at møde stigmaet og omgå følelsen af at skulle positionere sig. I møder med modtaget stigma er brugen af humor som værn mod stigmaet udbredt, mens andre diskret udfordrer antagelserne bag den stigmatisering, de oplever.

I artiklen omtaler vi konsekvent situationen i Ukraine som krigen i Ukraine, hændelserne på Krim i 2014 som en annektering og begivenhederne den 24. februar 2022 som en invasion; denne italesættelse diskuteres ikke yderligere.

Det danske syn på Rusland og russere

Danmarks og Ruslands relation har historisk været præget af både samarbejde og konflikt. Efter Berlinmurens fald forsøgte de to lande at etablere tættere forbindelser gennem handels- og kulturudveksling (Jensen, 2010: 359-61). Denne udvikling blev imidlertid afbrudt med Ruslands invasion af Ukraine den 24. februar 2022, som Danmark og en række andre FN-lande fordømte (Holm-Hansen og Paulsen, 2025). Ifølge Forsvarets Efterretningstjeneste udgør Rusland i dag ikke alene en konventionel militær trussel, men også en hybrid trussel gennem eksempelvis cyberangreb og desinformation (Forsvarets Efterretningstjeneste, 2025). Som følge heraf er både dansk lovgivning og myndighedspraksis blevet strammet. I efteråret 2022 indførte regeringen markant skærpede visumregler for russiske statsborgere, hvilket blandt an-

det har gjort familiebesøg vanskeligere (Udlændingestyrelsen, 2022). Samtidig er sikkerhedskravene over for russiske statsborgere øget. Der udføres bl.a. screening af russiske forskere, som søger jobs på danske universiteter, og sikkerhedsgodkendelserne er skærpede for personer med familiemæssige bånd til Rusland (Lomholt, 2024; Pedersen, 2025).

De politiske spændinger mellem Danmark og Rusland har historisk bidraget til dannelsen af sejlivede stereotyper om russerne i den danske bevidsthed. Allerede i 1700-tallet blev russerne af danske diplomater og historikere beskrevet som stærke og hårdføre, men samtidig som mangelfulde i dannelse og fornuft sammenlignet med vesteuropæere (Møller, 2010: 108-10). I Vesten blev Rusland fremstillet som et tilbagestående land i Europas udkant, hvilket bidrog til Vestens egen selvforståelse som kulturelt og moralsk overlegent (Ibid.: 93). Ruslands lange tradition for autokratiske styreformere førte desuden til antagelser om et underdanigt folk, som derfor af natur havde et despotisk regime (Ibid.: 117). Under Den Kolde Krig blev disse historiske forestillinger suppleret af nye stereotyper, særligt udbredt gennem amerikansk og britisk populærkultur, hvor figuren af den russiske skurk og spion blev dominerende (Lawless, 2014: 94; Honey, 2013: 16-17). Efter Sovjetunionens fald opstod yderligere kønnede stereotyper i Skandinavien, hvor russiske kvinder i medier og offentlighed ofte blev associeret med prostitution og bestillingsbrude (Sogn, 2003; Sverdljuk, 2016: 137-40). Parallelt hermed har der dog eksisteret et mere positivt syn på Rusland som et dannet og kulturelt rigt samfund. (Stief, 2010: 142-3).

Medierne spiller en central rolle i reproduktionen og forstærkningen af disse forestillinger. Mediedækning kan bidrage til at fastholde stereotyper, særligt når alternative perspektiver er fraværende (Zaller, 1992: 8), og påvirker samtidig, hvordan stigmatiserede grupper forhandler deres identitet i mødet med omverdenen (Hannem og Bruckert, 2012b: 177-9). Siden 2000'erne er antallet af avisledere med negativ betoning af Rusland steget, og efter annekteringen af Krim blev den danske mediedækning mere entydig med fokus på storpolitiske kriser (Hansen, 2018: 153-55; Kabel, 2016: 36). Selvom der siden 2018 ikke er gennemført lige så systematiske analyser, peger eksperter på, at lignende tendenser er blevet forstærket efter invasionen i 2022 (Mouritzen, 2024; Jørgensen et al., 2022). Dog er det vigtigt at bemærke, at mange vestlige journalister har mistet eller er blevet nægtet adgang siden krigen i Ukraine (Secher, 2023), hvilket har begrænset muligheden for at dække indenrigsanliggender i Rusland. Denne udvikling afspejles også i den danske befolknings holdning, hvor 74 pct. anser Rusland som en fjende for EU i en meningsmåling fra 2025 (Puglierin et al., 2025: 17).

Samlet peger ovenstående på, at historiske konflikter mellem Danmark og Rusland, vedvarende stereotype konstruktioner af Rusland og russerne samt en overvejende sikkerhedspolitisk orienteret mediedækning og en høj grad af nutidig skepsis i befolkningen tilsammen danner bagtæppet for et eksisterende stigma mod russere i Danmark i dag.

Eksisterende forskning om russere i udlandet

Mængden af nyere forskning om russeres hverdagsliv, oplevelser og forhold til Rusland er begrænset. Der eksisterer dog enkelte undersøgelser, som direkte behandler stigmatiseringen af russere bosat i andre lande. McKenna (2017) undersøger, hvordan stigmatisering former hverdagslivet for russisktalende migranter i Skotland og viser, at stigmatisering skaber følelsesmæssig sårbarhed og social usikkerhed, som bedst modvirkes gennem tætte relationer. Iskhakova og Earl (2025) finder, at russiske akademikere i udlandet oplever markant stigmatisering. I Norden er især Finland en velundersøgt case. Før krigen i Ukraine finder Kananen et al. (2021), at finske russere oplever negative reaktioner, når deres russiske identitet bliver synlig, hvilket får flere til at skjule den og i stedet fremhæve deres finske identitet (Kananen et al., 2021: 1092–3). På baggrund af en etnografisk analyse i Helsinki finder Krivonos (2020), at russisktalende migranter oplever et racialiseret hierarki mellem vest- og østeuropæere (Krivonos, 2020: 391). I mødet med hierarkiet er strategier som ændring af efternavn, nedtoning af accent og justering af tøjstil udbredte i forsøget på at blive opfattet som “ikke-russer” (Ibid.: 380). Efter invasionen dokumenterer Mourelatos og Oikarinen (2023), at russiske ansøgere diskrimineres på det finske lejemarked og har lavere sandsynlighed for at få tildelt en bolig end andre befolkningsgrupper (Mourelatos og Oikarinen, 2023: 10). I Danmark er der endnu ikke udgivet forskning på området. Derfor er artiklen inspireret af ovenstående studiers tematikker og bidrager til viden om, hvordan herboende russere oplever stigmatisering i et af de mest Ruslandsskeptiske lande i EU.

I fjerde kvartal af 2025 opholder der sig i Danmark 8.761 personer, der er født i Rusland (Danmarks Statistik, 2025). Heraf er omkring 67 pct. kvinder og 33 pct. mænd (Ibid.). Lidt over halvdelen bor i hovedstads- og storbykommuner, mens resten fordeler sig på provins-, land- og oplandskommuner (Ibid.). Ud af dem, der er en del af arbejdsstyrken, er 5 pct. arbejdsløse, så gruppen har en høj erhvervsfrekvens (Ibid.), og mange er højtuddannede (Ritzau, 2023). Disse tal illustrerer, at den russiske befolkning i Danmark er lille omend konstant voksende siden 2008 (Danmarks Statistik, 2025). Vi håber, at artiklen skaber en opmærksomhed på den russiske befolkningsgruppe i Danmark og inspirerer til en nuancering af, hvem og hvad “russerne” er.

Stigma: Individuelle oplevelser formes af sociale magtstrukturer

Individet overtager ofte omgivelsernes negative forestillinger om gruppen og dermed bliver skam et centralt kendetegn ved stigmatisering

Erving Goffman forstår stigma som en attribut, der afviger fra det sociale ideal og gør personen mindre ønskværdig i andres øjne (Goffman, 2022: 2-3). En attribut kan både være synlig, for eksempel et ar, eller usynlig, eksempelvis

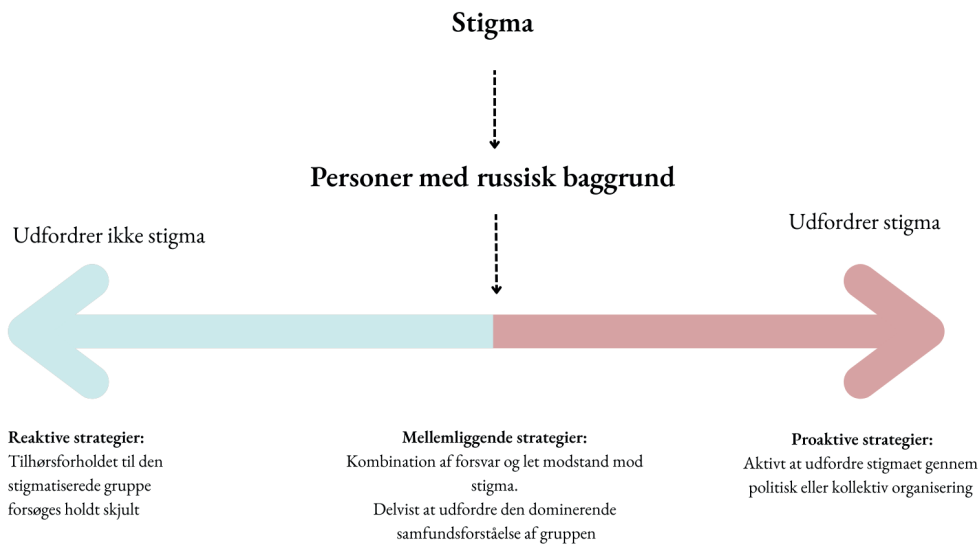
en mental sygdom eller en nationalitet. Attributten resulterer i, at personen bliver set ned på i sociale sammenhænge og bliver vurderet som mindre værd (Ibid.:2). Goffman definerer stigmatisering som noget, der først og fremmest udspiller sig i sociale interaktioner mellem mennesker (Hannem, 2012: 10). Individet overtager ofte omgivelsernes negative forestillinger om gruppen og dermed bliver skam et centralt kendetegn ved stigmatisering (Goffman, 2022: 10; Hannem, 2012: 17).

Vi anvender i artiklen en forståelse af stigma, hvor stigmaet formes gennem bredere sociale processer og magtrelationer (Link og Phelan, 2001: 366). Her er stigma ikke et objektivt, individuelt kendetegn, men en social proces, der involverer (i) kategorisering og mærkning, (ii) aktivering af negative stereotyper, (iii) symbolsk adskillelse mellem 'os' og 'dem', samt (iv) status-tab og diskrimination (Ibid.: 367-75). Den får kun sin virkning, fordi den udspringer af ulige magtforhold i samfundet (Ibid.: 375). Vi forstår derfor stigma som et socialt og diskursivt produceret fænomen. Det retter sig mod grupper og legitimeres gennem sprog og stereotyper, og muliggøres af asymmetriske magtstrukturer (Link og Phelan, 2001; Miller og Kaiser, 2001). "Russiskhed" i en dansk kontekst forstås derfor ikke blot som genstand for individuelle fordomme, men som indlejret i bredere sociale fortællinger og hverdagslige kategoriseringer, der sammen skaber betingelser for stigmatisering i praksis.

Individets håndtering af stigma: Fra undvigelse til strukturel modstand

Personer, der er udsat for stigma, oplever i højere grad stress og belastning i hverdagen (Major og O'Brien, 2005; Miller og Kaiser, 2002). Derfor beskæftiger store dele af forskningslitteraturen om stigma sig med, hvordan individer håndterer og navigerer i disse belastninger. For at afsøge, hvilke former for håndtering personer med russisk baggrund anvender til håndtering af stigma, tager vi afsæt i Siegel et al. (1998), som opererer med et kontinuum af håndteringsstrategier bestående af reaktive, mellemliggende og proaktive strategier. De reaktive strategier dækker over håndteringer, hvor individet har en undvigende ageren i oplevelser med stigma, hvor tilhørsforholdet til den stigmatiserede gruppe forsøges at holdes skjult. Det kan være gennem at dække over sin nationalitet eller være selektiv med, hvornår og hvor man bekender sig til den (Siegel et al., 1998: 12-14). De mellemliggende strategier rummer en kombination af forsvar og let modstand mod stigmaet og kan derigennem være psykologisk styrkende for individet, men udfordrer kun delvist den dominerende samfundsforståelse af gruppen (Ibid.: 10-20). Ved brug af proaktive strategier forsøger individet aktivt at udfordre eller ændre normer, værdier og stigmaet i omgivelserne eksempelvis gennem politisk eller kollektiv organisering (Ibid.). Vi anvender kontinuumet som overordnet analytisk framework til interviewpersonernes håndtering af stigma, og det er illustreret nedenfor.

Figur 1: Stigmahåndteringstypologi

Note: Egen illustration og oversættelse baseret på Siegel et al.s (1998) coping-typologi.

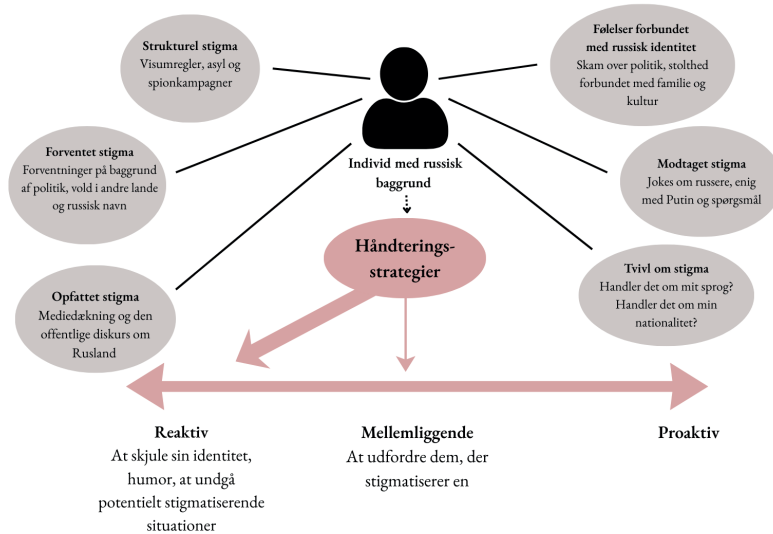
Metodisk grundlag: En undersøgelse af russere i Danmark

For at undersøge problemstillingen foretog vi ni semistrukturerede interviews med russere bosat i Danmark, som vi etablerede kontakt til gennem fjerne netværk og snowball sampling. Interviewpersonerne fik mulighed for at vælge, hvor interviewet skulle afholdes, og de fleste blev afviklet hjemme hos interviewpersonerne eller på deres arbejdsplads. I nogle interviews har sprogbarrierer spillet en rolle, da ingen af os taler russisk. Derfor foregik interviewene på dansk eller engelsk – alt efter hvad interviewpersonen foretrak. Hvert interview varede mellem 45-70 minutter og behandlede tematikkerne: Oplevelser med stigmatisering, håndtering af eventuelle oplevelser hermed og tilknytning til Rusland. Alle interviewpersoner er født i Rusland, nu bosat i Danmark og har russisk statsborgerskab. Interviewpersonerne har desuden det til fælles, at de alle bor i storbyområderne omkring København og Aarhus, og at de har en videregående uddannelse af varierende længde. De adskiller sig på parametre som alder og køn. 66 pct. af vores interviewpersoner er kvinder, og aldersspændet ligger mellem 20 og 60 år.

Vores artikel har et beskrivende formål, hvor vi søger indblik i enkeltindividers oplevelser med stigmatisering og håndtering heraf. Vores resultater kan dermed ikke generaliseres til den brede russiske diaspora i Danmark, men de giver anledning til at undersøge, hvorvidt de mønstre, vi finder, gør sig gældende på mere generelt plan.

Stigma sætter aftryk i hverdagen: oplevelser og håndtering af stigma blandt russere

Figur 2: Analyseresultater

Note: Pilene illustrerer de håndteringsstrategier, vi har fundet i empirien. Pilens størrelse afspejler hyppigheden af strategiens anvendelse. Figuren afspejler, at vi ikke finder proaktive håndteringsstrategier blandt interviewpersonerne.

Mellem national skam og stolthed

➤ Mange beskriver et ambivalent forhold til Rusland, hvor tilknytning og stolthed eksisterer side om side med skam og behov for afstandtagen til styret

Vores interviews viser, at stigma knyttet til russisk nationalitet ikke alene opleves gennem reaktioner fra andre, men også får følelsesmæssige konsekvenser for, hvordan interviewpersonerne forstår sig selv. Mange beskriver et ambivalent forhold til Rusland, hvor tilknytning og stolthed eksisterer side om side med skam og behov for afstandtagen til styret. For nogle er Rusland fortsat et følelsesmæssigt hjem, mens krigen og det internationale fjendebillede gør nationaliteten belastende i hverdagen. Tilhørsforholdet til Rusland er for andre et minde fra fortiden.

Særligt beretninger om skam og skyld peger på former for internaliseret stigma (Pescosolido og Martin, 2015: 8), hvor negative forestillinger om Rusland og russere delvist overtages og vendes indad. En beskriver det sådan her:

“Jeg møder folk, som siger til mig, at det ikke er min skyld. [...] På den anden side, så er en del af skylden min. Jeg har ikke været god nok til at gøre mere for mit land.”

Her bliver stigma ikke blot noget, der påføres udefra, men noget individet selv bærer og bearbejder følelsesmæssigt. Denne internalisering bidrager til reak-

tive håndteringsstrategier, hvor nationaliteten bevidst skjules eller ledsages af en tydelig afstandtagen til Rusland i mødet med andre.

Andre interviewpersoner modsætter sig denne kobling mellem stat og individ og fastholder en følelsesmæssig tilknytning til Rusland som hjemland - en udtaler:

“Det er stadig mit hjemland, og jeg tror ikke, at jeg på noget tidspunkt vil holde op med at sige, at jeg kommer fra Rusland, og at jeg er russer.”

For interviewpersonen fungerer stolthed og fastholdelse af identitet som en måde at afværge stigma og modstå de møder, hvor et ensidigt syn på russere og Rusland skinner igennem.

Samlet peger analysen på, at følelser knyttet til russisk identitet, herunder skam og stolthed, spiller en central rolle i, hvordan stigma opleves og håndteres hos interviewpersonerne. Følelserne er med til at forme, hvornår nationaliteten nedtones eller forsvares, og bidrager dermed til de strategier for selvregulering og håndtering af stigma, som denne artikel dokumenterer.

Russisk nationalitet mellem sikkerhed og mistanke: strukturelt og opfattet stigma

Vores interviews viser, at russisk nationalitet efter invasionen af Ukraine i 2022 i stigende grad forbindes med risiko og mistanke i en dansk kontekst. Denne kobling kommer til udtryk både i mødet med statslige institutioner og i interviewpersonernes forestillinger om den offentlige opinion. Tilsammen udgør disse erfaringer et samspil mellem opfattet stigma og interviewpersonernes oplevelse af et strukturelt stigma. Opfattet stigma er på spil, når individet oplever, at “de fleste” i samfundet har negative holdninger til gruppen (Pescosolido og Martin, 2015: 92). Strukturelt stigma er indlejret i institutionelle praksisser, lovgivning eller politiske beslutninger og legitimeres gennem en kobling mellem den pågældende befolkningsgruppe og risiko for samfundet (Pescosolido og Martin, 2015: 92; Tabibi og Hannem, 2012: 31).

Flere interviewpersoner beskriver deres opholdsgrundlag i Danmark som præget af uforudsigelighed og sårbarhed, hvilket indikerer en generel oplevelse af et strukturelt stigma mod russere. Særligt dem, der er kommet til landet efter 2022, oplever, at skærpede visum- og opholdsregler skaber en vedvarende usikkerhed om fremtiden. En beskriver systematisk at blive mødt af ekstra kontrol, fordi personen kategoriseres som tilhørende en ”højrisikogruppe”:

“Jeg skal igennem ekstra screening, fordi jeg er statsborger i et højrisikoland” (oversat af forfatter).

For interviewpersonen opleves reglerne ikke som neutrale, administrative foranstaltninger, men som udtryk for en grundlæggende mistænkeliggørelse rettet mod russere som gruppe. Denne kategorisering har konkrete konsekvenser for interviewpersonens adgang til arbejdsmarkedet og den generelle

oplevelse af tryghed i hverdagen. Lignende erfaringer beskrives af andre interviewpersoner, der må sammensætte korte ansættelser eller midlertidige tilladelser for at kunne blive i Danmark. Usikkerheden forstærkes yderligere af, at visse opholdsgrundlag, såsom asyl eller familiesammenføring, af flere opleves som utilgængelige på trods af personlige omstændigheder, der ellers kunne forventes at opfylde Danmarks nuværende betingelser for at give politisk asyl og familiesammenføring.

Også interviewpersoner, der har boet i Danmark i mange år, peger på konsekvenser af de skærpede regler. Her fremhæver de især begrænsninger i muligheden for at få besøg af nære familiemedlemmer. En interviewperson udtrykker forståelse for, at Danmark prioriterer national sikkerhed, men giver samtidig udtryk for en oplevelse af at blive set gennem et sikkerhedspolitisk prisme:

“Måske er vi lidt farlige, eller måske agenter og spioner.”

Udsagnet illustrerer, hvordan statslige tiltag ikke blot regulerer adgang og rettigheder, men også påvirker interviewpersonernes egen forståelse af, hvordan de opfattes i samfundet. Det strukturelle stigma får dermed en social og symbolsk dimension, hvor russisk nationalitet forbindes med potentiel trussel.

Parallelt hermed beskriver flere interviewpersoner et opfattet stigma, der i høj grad formes gennem mediedækningen af Rusland. Flere oplever, at danske medier og politisk retorik i begrænset omfang skelner mellem den russiske stat og den russiske befolkning:

“[der sættes] fuldstændigt lighedstegn mellem regeringen og det russiske samfund, hvilket naturligvis bidrager til udbredelsen af putinistiske narrativer. Det er det billede, de [den russiske stat] ønsker at fremme” (oversat af forfatter).

Personen oplever ikke, at oppositionen tillægges betydning, fordi medierne fremstiller russerne som en ensartet, Putin-loyal befolkning. Ifølge personen bidrager denne fremstilling til at forstærke skellet mellem danskerne og russerne.

Andre interviewpersoner oplever mediedækningen som legitim og føler sig ikke personligt ramt:

“Jeg synes, det er helt fair, at [medierne] er anti-russiske, måske fordi jeg også selv er det, og jeg synes, de i dette tilfælde gør et godt stykke arbejde med at skelne mellem Putin og det russiske folk” (oversat af forfatter).

På tværs af udsagnene fremstår medie billedet dog som et centralt referencepunkt for interviewpersonernes forestillinger om, hvordan russere opfattes som gruppe i Danmark. Samlet peger analysen på, at russisk nationalitet i dag ofte forbindes med risiko, ansvar og mistanke – også blandt personer, der tager tydelig afstand fra den russiske stat. Stigmaet er hverken entydigt eller

universelt, men det udgør et væsentligt vilkår, som flere aktivt må navigere i deres hverdagsliv.

På æggeskaller i mødet med andre: forventet stigma

Interviewpersonerne giver alle udtryk for, at de forventer at møde stigma på grund af deres russiske baggrund. Forventet stigma er på spil, når alene forventninger til at blive konfronteret med fordomme eller afvisninger leder til adfærdsændringer hos individet i håbet om at undgå potentielle negative reaktioner (Pescosolido og Martin, 2015: 92). Interviewpersonernes forventninger om at møde stigma udspringer blandt andet af tidligere erfaringer, mediebilleder, politiske relationer mellem Danmark og Rusland samt udbredte stereotyper. Selvom flere ikke har oplevet direkte negative reaktioner, præger forventningen deres adfærd i hverdagen.

Vi finder, at forventet stigma ofte fører til reaktive håndteringsstrategier, hvor den russiske identitet skjules, nedtones eller forklares i bestemte situationer

Vi finder, at forventet stigma ofte fører til reaktive håndteringsstrategier, hvor den russiske identitet skjules, nedtones eller forklares i bestemte situationer. Når det ikke er muligt at skjule sit ophav, opstår der hos flere et behov for hurtigt at markere politisk afstand til den russiske stat. En understreger næsten automatisk sin modstand mod Putin, når personen fortæller om sit russiske ophav. En anden interviewperson håndterer forventningen ved hurtigt at signalere sine demokratiske værdier for at fjerne en eventuel forestilling om russisk loyalitet. For begge bliver afstandtagen en måde at undgå at blive placeret i forventede stereotype forestillinger om russere.

“Der er jo stadigvæk en del fordomme, uanset hvor meget man prøver at smide det ud fra sit eget hoved.”

Andre vælger i stedet at lukke samtaler om Rusland ned, hvis de fornemmer, at der forventes en bestemt politisk holdning. En interviewperson afviser at deltage i diskussioner, hvor der opleves et pres for at kritisere Rusland. Personen undgår generelt situationer, der potentielt kan være stigmatiserende. Forskellene i håndtering af stigma afspejler både personlige grænser og forskellige politiske positioner, men udspringer af den samme forventning om politisering.

Nogle undgår russiske fællesskaber og kulturelle markører for at fremstå mere integrerede i Danmark og undgå opmærksomhed. Andre tilpasser deres fortælling om oprindelse afhængigt af situationen. Accent og navn spiller her en afgørende rolle, da de ofte afslører en russisk baggrund, selv når man forsøger at undgå emnet. Flere beskriver, hvordan navneskift eller brugen af et ikke-russisk efternavn mindsker antallet af spørgsmål og dermed behovet for at skulle forklare sig eller tage politisk afstand.

“Jeg har prøvet at slette alle spor, fordi hver gang man siger; ‘hej, jeg hedder [Navn], så vil folk næsten automatisk spørge dig: ‘hvor kommer du fra?’”

Samlet set reagerer interviewpersonerne ikke kun på konkret modtaget stigma, men i høj grad på forventningen om det. Denne forventning gør selv almindelige sociale interaktioner følelsesmæssigt krævende og fører til strategier, hvor den russiske identitet håndteres selektivt for at undgå ubehag, misforståelser og politisering.

Flere interviewpersoner peger på, at forventet stigma også former mødet med andre minoritetsgrupper. Særligt i mødet med ukrainere beskrives en øget forsigtighed, hvor russisk sprog og nationalitet nedtones for at undgå at vække smerte eller vrede. Her bliver stigma ikke kun forbundet med majoritetens blik, men også med en oplevet asymmetri mellem krigens ofre og dem, der forbindes med den angribende stat. Erfaringerne peger på, at geopolitisk konflikt kan skabe sociale barrierer også mellem minoriteter, uden at der nødvendigvis er tale om direkte fjendtlighed i det enkelte møde.

Når stigmaet erfares og skaber tvivl: modtaget stigma

Når interviewpersonerne bliver spurgt ind til deres generelle erfaringer i Danmark, indleder flere med at afvise eller nedtone negative oplevelser. Det kan afspejle reelt fravær af modtaget stigma, der dækker over situationer, hvor individet direkte oplever afvisning, ubehagelige interaktioner eller diskrimination (Pescosolido og Martin, 2015: 92). Det kan også pege på, at stigma er vanskeligt at identificere, er internaliseret eller først bliver tydeligt gennem refleksion over konkrete situationer senere i interviewet. Senere i samtalerne kommer konkrete episoder ofte frem. Her fortæller interviewpersonerne om at blive mødt med stereotype forestillinger eller være i tvivl om, hvorvidt afvisninger skyldes deres russiske baggrund. Denne tvivl fylder i sig selv, fordi den skaber opmærksomhed på, hvordan man bliver opfattet, og gør sociale situationer mere usikre for individet at navigere i.

I sin mere direkte form kommer modtaget stigma ofte til udtryk gennem kommentarer og jokes i hverdagsinteraktioner, særligt på arbejdspladsen. Flere beskriver “humoristiske” bemærkninger, der forbinder russisk nationalitet med hacking eller spionage. En interviewperson fortæller eksempelvis om en kollega, der kommenterede brugen af scanneren på arbejdet:

“Jeg scannede noget, og så kom min kollega hen og sagde noget i retning af: ‘Nå, du scanner hele verden.’ Jeg forstod, det var ment som en joke, men jeg vidste ikke, hvad der var så sjovt” (oversat af forfatter).

For interviewpersonen opleves kommentaren ikke som uskyldig. Personen placeres i en mistænkelig kategori, der ikke kan afvises uden at gøre situationen ubehagelig. Sådanne kommentarer lader personen passere ved at undlade at reagere på dem. Andre interviewpersoner beskriver lignende situationer,

hvor russisk identitet automatisk politiseres. En anden af interviewpersonerne oplever, at folk forventer, at russere sympatiserer med Putin:

“Når jeg siger, at jeg er fra Rusland, siger de: ‘Åh, Rusland, Putin, han er stærk.’ Nogle gange er det smertefuldt for mig at høre, men jeg er vant til det” (oversat af forfatter).

Flere oplever også, at deres russiske baggrund udløser spørgsmål om krigen og russisk politik som noget af det første. For nogle føles det drænende, fordi det skaber følelser af ansvar over for statslige handlinger, de ikke har indflydelse på. Hos andre fremhæves udfordringen i at balancere tolerance og irritation i håndteringen af, hvad personen betegner som “naive spørgsmål” fra andre. Det kan være spørgsmål om, hvorfor det russiske folk ikke bare udskifter præsidenten til næste valg, eller hvorfor familiemedlemmer ikke er blevet medbragt til Danmark. En tredje interviewperson forsøger at flytte fokus væk fra sin nationalitet i sådanne situationer:

“Ja, jeg kommer fra Rusland, men vi er her for at snakke om noget andet.”

Her bliver håndteringen et forsøg på at afgrænse, hvad nationalitet skal betyde i den konkrete sociale sammenhæng, og stigmaet udfordres diskret gennem opfordringen til at tale om noget andet.

Samtidig viser materialet, at stigma ikke altid kan lokaliseres entydigt. Flere interviewpersoner beskriver situationer med tavshed, manglende hilsner eller social udelukkelse, men er i tvivl om årsagen. En interviewperson formulerer usikkerheden sådan:

“Hvor kommer det fra? Er det fordi, jeg er fra Rusland? Eller fordi mit sprog ikke er godt nok? Eller er det noget andet?”

For interviewpersonerne bliver deres russiske baggrund ofte den mest nærliggende forklaring, selvom de ikke kan vide det med sikkerhed. Nogle forsøger at håndtere usikkerheden ved at bortforklare situationerne og tænke positivt, mens andre trækker sig socialt for at undgå flere ubehagelige møder.

Et andet gennemgående træk i materialet er, at flere med tiden har vænnet sig til kommentarer og jokes og lært at håndtere dem gennem humor. Her fortæller en af respondenterne, at personen gradvist begyndte selv at joke med for at sikre en god stemning på arbejdspladsen:

“Hvis de griner, så er det jo en god dag. Så har man lært selv at grine af det.”

Brugen af humor fungerer her som en måde at afvæbne situationen og beskytte sig selv socialt. Samtidig finder vi, at denne form for håndtering gennem humor kan blive selvundergravende, hvilket kan have en dobbeltsidet effekt (Mazurkiewicz et al., 2021). Den kan gøre hverdagsinteraktioner lettere, men

risikerer også at reproducere stereotype forestillinger, som kommentarerne bygger på (Ibid.).

➤ Især humor fremstår som en central, men ambivalent måde at navigere i et hverdagsliv, hvor russisk nationalitet let bliver gjort betydningsfuld og associeret med mistanke

Samlet identificerer vi, at modtaget stigma blandt interviewpersonerne ofte er subtilt og situationsbetinget. Det kommer til udtryk gennem jokes, antagelser og gentagne spørgsmål, men også gennem den tvivl, der opstår, når negative sociale interaktioner ikke kan tolkes entydigt. Interviewpersonerne håndterer dette ved at ignorere kommentarer, forklare sig, skifte emne eller bruge humor. Især humor fremstår som en central, men ambivalent måde at navigere i et hverdagsliv, hvor russisk nationalitet let bliver gjort betydningsfuld og associeret med mistanke.

Hvordan stigma forskyder byrden for geopolitisk konflikt

Vores analyse viser, at interviewpersonerne primært oplever forventet og opfattet stigma, mens modtaget stigma forekommer mere sporadisk og i subtile former som jokes, antagelser og politisering af nationalitet. Stigmaet håndteres overvejende gennem reaktive strategier såsom at skjule identitet, undvigelse og nedtoning, mens mellemliggende strategier kun anvendes lejlighedsvist. Proaktive håndteringsstrategier – hvor stigma udfordres kollektivt eller strukturelt – forekommer ikke i materialet.

Det er væsentligt at understrege, at analysen bygger på interviews med russere bosat i større byområder og med relativt stærke ressourcer i form af uddannelse og arbejdsmarkedstilknytning. Vi forestiller os, at det har påvirket vores resultater. Muligvis havde konklusionerne været anderledes, hvis nogle var bosat i provins- og landområder, og der generelt var en større socioøkonomisk diversitet blandt interviewdeltagerne, end tilfældet er.

Vi finder, at stigmatisering af russere i Danmark sjældent tager form af åben fjendtlighed, men snarere virker som en konstant betingelse i baggrunden, der former forventninger, adfærd og sociale relationer. Netop fordi stigmaet ofte er subtilt, risikerer det at forblive usynligt i de små fællesskaber på arbejdspladsen og i fritiden, men også i den offentlige debat og politisk opmærksomhed. Konsekvensen er, at byrden for at håndtere geopolitisk konflikt siver ned fra makroniveau til mikroniveau. Byrden bæres derfor også af individer, der ikke nødvendigvis har noget med krigen at gøre – og som endda kan være stærke modstandere af den. Når personer med russisk baggrund oplever et behov for at forklare, tage afstand eller skjule deres nationalitet, skaber det sociale barrierer og følelsesmæssig belastning i hverdagen. Samtidig begrænser det mulighederne for gensidig forståelse og nuancerede møder på tværs af politiske skel. Et ensidigt fjendebillede kan dermed utilsigtet forstærke den symbolske adskillelse mellem “os” og “dem”, som stigma netop lever og reprodu-

ceres af. Vi peger derfor på behovet for flere nuancer i offentlige fortællinger, der tydeligt adskiller statslige handlinger fra de individuelle liv. At forstå og anerkende de erfaringer, som russere i Danmark gør sig, er ikke et spørgsmål om at relativere krigen i Ukraine, men om at undgå, at geopolitisk konflikt omsættes til mistænkeliggørelse af de mennesker, man møder i sin hverdag. En sådan nuancering er afgørende, hvis Danmark vil være et samfund, hvor geopolitiske konflikter ikke får lov at slå rødder og skabe permanente sociale skel mellem mennesker.

➤ **Vi finder, at stigmatisering af russere i Danmark sjældent tager form af åben fjendtlighed, men snarere virker som en konstant betingelse i baggrunden, der former forventninger, adfærd og sociale relationer**

Referencer

- Bar-Tal, D. (1998), "Societal beliefs in times of intractable conflict: The Israeli case", *International Journal of Conflict Management*, 9(1): 22–50.
- Bruun, K. (1997), "The early 1990's: A modest attempt to study changing Danish images of the Russians", *Culture & history*, 14: 154–60.
- Danmarks Statistik (2025), "Befolkningen den 1. i kvartalet efter område, køn, alder (5-års intervaller), herkomst og oprindelsesland", www.statistikbanken.dk/folk1c
- Forsvarets Efterretningstjeneste (2025), "Den hybride trussel", Forsvarets *Efterretningstjeneste*, www.fe-ddis.dk/da/arbejdsomrade-a/den-hybride-trussel/
- Goffman, E. (2022), *Stigma: notes on the management of spoiled identity*, Dublin: Penguin Books.
- Hannem, S. (2012), "Theorizing Stigma and the Politics of Resistance", i S. Hannem og C. Bruckert, red., *Stigma Revisited: Implications of the Mark, Alternative Perspectives in Criminology*, Ottawa: University of Ottawa Press, pp. 10–28.
- Hannem, S. og C. Bruckert (2012a), "Introduction", i S. Hannem og C. Bruckert, red., *Stigma Revisited: Implications of the Mark, Alternative Perspectives in Criminology*, Ottawa: University of Ottawa Press, pp. 1–6.
- Hannem, S. og C. Bruckert (2012b), "Concluding thoughts: Academic Activism: A call to action", i S. Hannem og C. Bruckert, red., *Stigma Revisited: Implications of the Mark, Alternative Perspectives in Criminology*, Ottawa: University of Ottawa Press, pp. 176–182.
- Hansen, F. S. (2018), "Danske billeder af Rusland i 2010'erne", *Nordisk Østforum*, 32, pp. 153–73.
- Holm-Hansen, J. og M. Paulsen (2025), "Krigen i Ukraine", *Lex*, https://lex.dk/Krigen_i_Ukraine.
- Honey, L. (2013), "Media, Ideology, and Myths of East-West Difference: Constructing American Ideals through Images of a 'Red-Hot' Russian Spy", *North American Dialogue*, 16(1): 12–28.
- Iskhakova, M. og A. Earl (2025), "Dealing with the Stigma: The Case of Russian Academics Abroad Affected by War", *AIB Insights*, 25(2): 1–6.
- Jensen, B. (2010), "Danmark-Sovjetunionen: Sikkerhedspolitiske problemer", i S. A. Christensen, *Danmark og Rusland i 500 år*, København: Dansk Institut for Internationale Studier, pp. 332–62.
- Jørgensen, A.S., S. Dahllöf og R. Buch (2022), "Der er tre fundamentale problemer med mediernes dækning af krigen i Ukraine", *Danmarks Medie- og Journalisthøjskole – DMJX*, www.dmjx.dk/aktuelt/nyhed/der-er-tre-fundamentale-problemer-med-mediernes-daekning-af-krigen-i-ukraine.
- Kabel, L. (2016), "Danske mediers dækning af Rusland: om medieskabte billeder og deres konsekvenser", Århus: *Nordisk Journalistcenter*, 1. udgave: 1-84.
- Kananen, M., J. Ronkainen og K. Saari (2021), "Pride and prejudice: young Finnish-Russian dual citizens and perceptions of Russia", *Citizenship Studies*, 25(8): 1077–1095.
- Krivonos, D. (2020), "Swedish surnames, British accents: passing among post-Soviet migrants in Helsinki", *Ethnic and Racial Studies*, 43(16): 388–406.
- Lawless, K. (2014), "Constructing the 'other': construction of Russian identity in the discourse of James Bond films", *Journal of Multicultural Discourses*, 9(2): 79–97.
- LeBel, T.P. (2008), "Perceptions of and Responses to Stigma", *Sociology Compass*, 2(2): 409–432.
- Link, B.G. og J.C. Phelan (2001), "Conceptualizing Stigma", *Annual Review of Sociology*, 27: 363–385.
- Lomholt, A. (2024), "23-årig fyret af Forsvaret på grund af familierelation", *nyheder.tv2.dk*, <https://nyheder.tv2>.

- dk/2024-09-03-23-aarig-fyret-af-forsvaret-paa-grund-af-familierelation.
- Major, B. og L.T. O'Brien (2005), "The Social Psychology of Stigma", *Annual Review of Psychology*, 56(1): 393–421.
- Mazurkiewicz, N., M. Lipowski, J. Krefta og M. Lipowska (2021), "'Better If They Laugh with Me than at Me': The Role of Humor in Coping with Obesity-Related Stigma in Women", *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 18(15): 1-14.
- McKenna, R. (2018), "The Impact of Stigmatisation upon Russian and Russian-Speaking Migrants Living in Scotland", *Central and Eastern European Migration Review*, 7(1): 91–108.
- Miller, C.T. og C.R. Kaiser (2001), "A Theoretical Perspective on Coping With Stigma", *Journal of Social Issues*, 57(1): 73–92.
- Mourelatos, E. og E. Oikarinen (2023), "Ethnic discrimination during wartime: Evidence from a field experiment in the Finnish housing market", *Journal of Behavioral and Experimental Economics*, 107: 1–12.
- Mouritzen, H. (2024), "Russofobien er gået amok", *Dansk Institut for Internationale Studier*, <https://www.diis.dk/publikationer/russofobien-gaet-amok>.
- Møller, P.U. (2010), "Hvordan russerne er : et stykke dansk mentalitetshistorie", i Christensen, S.A., *Danmark og Rusland i 500 år*, København: Dansk Institut for Internationale Studier, pp. 104–131.
- Pedersen, T.D. (2025), "Aarhus Universitet strammer op: Forskere fra visse lande undersøges nøje af frygt for spionage", *DR.dk*, <https://www.dr.dk/nyheder/indland/universitet-afviser-hvert-12-ansoeger-i-frygt-spionage-snart-skruer-de-yderligere-op>.
- Pescosolido, B.A. og J.K. Martin (2015), "The Stigma Complex", *Annual Review of Sociology*, 41(1): 87–116.
- Puglierin, J., A. Varvelli og P. Zerka (2025), "Transatlantic twilight: European public opinion and the long shadow of Trump", *European Council on foreign relations*, 1–36. <https://ecfr.eu/publication/transatlantic-twilight-european-public-opinion-and-the-long-shadow-of-trump/>.
- Rasmussen, S.K. (2005), "Barbaren i spejlet", *Kontur*, 11: 11–19.
- Ritzau (2023), "Russere med dansk arbejdstilladelse vokser betydeligt", *Kristeligt Dagblad*. <https://www.kristeligt-dagblad.dk/antal-russere-med-dansk-arbejdstilladelse-vokser-betydeligt>
- Secher, M. (2023), "TV 2 er tilbage i Rusland – på overfladen er alt normalt, men én ting fortæller noget andet", *TV 2. nyheder.tv2.dk*. <https://nyheder.tv2.dk/udland/2023-08-10-tv-2-er-tilbage-i-rusland-paa-overfladen-er-alt-normalt-men-en-ting-fortaeller-noget-andet>.
- Siegel, K., H. Lune og I.H. Meyer (1998), "Stigma Management Among Gay/Bisexual Men with HIV/AIDS", *Qualitative Sociology*, 21(1): 3–24.
- Sogn, H.F. (2003), "Den russiske kvinnen - postordrebrud eller prostituert". *Kjønnsforskning.no*. <https://kjoennsforskning.no/nb/2003/08/den-russiske-kvinnen-postordrebrud-eller-prostituert>.
- Stief, C. (2010), "Litteratur og videnskab", i: Christensen, S.A., *Danmark og Rusland i 500 år*, København: Dansk Institut for Internationale Studier, pp. 132–52.
- Sverdljuk, J. (2016), "Contradicting the 'prostitution stigma': narratives of Russian migrant Women living in Norway", i: S. Keskinen, S. Tuori, S. Irni og D. Mulinari, *Complying With Colonialism: Gender, Race and Ethnicity in the Nordic Region* Routledge, pp. 137-153.
- Tabibi, V. og S. Hannem. (2012), "The Mark of Racialization Afghan-Canadian Men Negotiate Stigma Post-9/11", i: S. Hannem og C. Bruckert, *Stigma Revisited: Implications of the Mark, Alternative Perspectives in Criminology*. Ottawa: University of Ottawa Press, pp. 29–54.
- Udlændingestyrelsen (2022), "Opdateret: Ændrede visumregler for russiske statsborgere", *Ny i Danmark.dk*. <https://www.nyidanmark.dk/da/Nyheder/2022/09/Aendrede-visumregler-for-russiske-statsborgere>
- Zaller, J.R. (1992), *The Nature and Origins of Mass Opinion*, (1. udgave), Cambridge University Press: 6-39.